

కరుణామయి

వర్ణన శ్రీ

సాహితీ సమితి
జనాల్

క రుణౌ సు యి

కర్మాచీ డ్రెస్, తెనాలి.

క రుణా మ యి

నాటకము

“కరుణశ్రీ”

సాహితీ సమితి
తె నా లి

సర్వస్వామ్యమున గ్రంథకర్తవి
ప్రభుడు యద్రాజము లక్ష్మణుడు

శీటి 11 నుంచి 50 వరకు
జానకిరాం ప్రెస్, తెనాలి.

DEDICATED
TO
MISS H. NAUGLE

ఈ నాటకంలో

సుశీల

కాళికాంబ

లక్ష్మి

సరోజినీ దేవి

చిట్టి

కిశోర్

గోపాలరావు

రామన్న

బిచ్చగాడు

రహీమ్

డాక్టర్లు

FOREWORD

The Stall Girls High School is one of the few institutions in which the plays produced each year have been written by the members of the staff. "KARUNAMAYI" is written by our Hindi Pandit Mr. Papayya Shastri. This is the second play which Mr. Papayya Shastri has composed and which has been played by our own students, the first being "Nurjahan" which will appear in print at a later date. Mr. Papayya Shastri has a keen dramatic sense and the true instincts of an artist. Both 'Karunamayi' and 'Nurjahan' have high dramatic points, and will, in time, take their places among the better Indian Dramas.

This type of writing began in Stall Girls High School in 1941 at the inspiration of Miss. Hazel Naugle, M. A., Dean of women in Andhra Christian College, at which time the staff wrote its first Christmas play. Miss. Naugle took a keen interest in the art

of creative writing and did much to encourage this gift. She not only worked with Mr. Papayya Shastri in writing the two Telugu dramas mentioned above, but also wrote herself "The Quest" the Christmas play, which was played by our own students in December 1944.

The development of the art of creative writing has been one of the aims of the Management and it is, therefore, with much appreciation that I write these few lines in recognition of what has already been accomplished by a member of the staff of the institution.

GUNTUR

Edith E. Eykamp,
PRINCIPAL

ప్రస్తావన

సాహిత్యకర్తలు తెలుగు వారిలో క్రొత్తగా పైరుపెట్టి పండిస్తున్న క్రొత్త పట వాటికి. సాహిత్యరామసీమకు శక్యసౌందర్యం చేకూర్చి దానిని తీర్చిదిద్దే పనిచే క్రొత్త జరిమిలో మరణభయం చేస్తున్న సరికొత్త రకం సాహిత్యలభాంతం వాటికి. ఇవి వాటికేనాడు క్రిమికథంగా వింతవింతల నవ్వించులు గొలిపి పాఠకవ్యాయం రంజింపజేసి ఆదిరం చూరిగొంటున్నది. ఆంగ్లసాహిత్యకథానిలయంలో వాటికి తమకు సమతుల్యమైన గౌరవస్థానం వలచుకొంటున్నది.

రోజుకు రోజు తెలుగులో వాటికలు ఎక్కువగా వస్తున్నవి; కాని చాలవరకువి పుస్తకరూపాన్ని కాకుండా పత్రికలలో చుట్టిన ఆవు తున్నవే ఎక్కువ. అందువల్ల తెలుగువాటికి గుణాగుణాలు కాని విశిష్టత కాని ఇంకా ప్రవృత్తిగా రేలీయడాని కవకాశం కలగడం లేదు. అయినా ఈ వాటికలలోని రచనాకాళలాన్ని గణక గమనించి చెప్పుపలపిస్తే తెలుగులో చక్కని వాటికలూ తిక్కన; ఏతద్రచనలో

నిషాతులయిన రచయితలూ తక్కువే అనాలి. నాటికాచరణలోని మెళుకువలు తెలిసిన చతురరచయితలు చాలా కొద్దిమంది; వేర్వేరు రైతొందవమ్మ వారిసంఖ్యను. మనస్సును ఒకట్ట పాడిన అనిర్వచనీయమయిన నానాభేదముఖం కలిగించే నాటికలు ఇంతవరకు వచ్చినవీ బహుకొద్ది. ఆయింపుటికే వీటిని తిలకించినప్పుడు తెలుగులో నాటక మందు ఉజ్జ్వలమయిన భవిష్యము ఉందనే ఆశ కలుగుతూ ఉంటుంది.

నాటిక గీడుకొన్న గిరి ఎంత అపమితమయినదో భస్మటీకానా వచ్చిన పన్నాపున్న నాటికలను చూస్తే తెలుస్తుంది. దాని బుద్ధిలోనికి దాని విషయమే లేదు. జీవితానుభవములోని ప్రతిస్పర్శపరిమయ, జీవిత పథములోని ప్రతినంభుటకము నాటికాచరణమునకు అనువయింపబడిన సందర్భంలోని అనాచారిములను దురిభ్యాసములను దోషాలను ఎత్త చూపి దానిని సంస్కరించడానికి చక్కని ఆభ్యుదయమార్గం చూపి సంఘాన్ని సరదిద్దడానికి, గొప్ప లక్ష్యం వారి దులచి సంఘాన్న తడవు గుణంగా నడిపించి ఉన్నతకి గొనిపాడానికి, లోకప్రవృత్తిని చిత్రించి గుణావగుణముల మించి సెప్పరిలను నిరూపించి చూపడానికి — ఒక టేమిటి, నాటిక అన్నిటికీ అమితప్రయోజనకారి. దానికి పనికిరని, అక్కరలేని విషయం లేదు. ఒహువిధ వ్యాపారప్రవృత్తి అనంతంగా విస్తరించి మనిషికి తీరకా, సీమితమూ ఎక్కిగ్ని ముప్పుతుప్పున్న ఈ

కాలంలో భండకావ్యాలోకి, చిన్నకథలూ, నాటికే పోయాయి. ఈ
 మాటల్లో నాటికే ఎక్కువ ప్రయోజనకారి యేమో. రచనలో
 కాలమూ, సంఘానమూలో జగిడిగీ, సంఘానంలో పటిమ ప్రాధాన్యమూ
 ఉంటే నాటిక వృద్ధయంగమమై చెడువు. చదువుమని పాఠశాల ముందుకు
 తిరుముతూ వుంటుంది.

నాటికను రచించడ మయితే తేలికే కాని పాతకని మనస్సును
 రంజింపజేసి కథ రక్తి కట్టించడమే కష్టం. దీనికి రచయితకు గొప్పకేర్పు
 ఉండాలి; అతడు మునిసిత్వం తెలిసిన అభిజ్ఞానా, కళాశాస్త్ర
 విద్యనూ కావాలి; చిన్నపిల్లల ప్రవృత్తి మొదలు పెద్దల నాంచినచక్కత
 వరకూ నిశితమయిన మానసికదృష్టితో పరిశీలించగల ప్రజ్ఞ కావాలి.
 చెప్పతగ్గ ఇట్టి రచయితలలో 'కరుణాశ్రీ' ఒకడు. కాస్తే నాటికా
 రంగానికి క్రొత్త ఇంటి; అయినా 'కరుణామయి' అనే నాటికను
 చక్కని ప్రజ్ఞతో రచించి ఈ రంగముమీద కూడా నాకధికారిం
 వుండిన నిరూఢం చేశాడు.

'కరుణామయి' ఒక క్రొత్త నాటిక. రచయిత 'కరుణాశ్రీ' తెలుగు
 పాఠకులకు బహువిధములయిన కావ్యరచనలద్వారా సుపరిచితుడే;
 ఇటీవలనే ప్రకటికమై, పాఠకలోకాన్ని రంజింపజేసిన 'ఉదయశ్రీ' వలన
 ఇతోధిక యశస్వీనయిరాజితుడైనాడు కూడాను. 'కరుణామయి'ని

“ గచియించి నాటికారంగానికి మామిడాకుల పచ్చతోరణం కట్టినాడు.
ఇది కుభోదస్కం కావాలని నా మునిభాషీరక్షతలు.

‘కమలామయి’ హృద్యమయిన నాటిక. తొలిప్రయత్నమయినా మలి
ప్రయత్నం కంటేనూ మిన్నయై, ఎంతో అభ్యాసమయిన రచనలా
గున్నది. దీనిలో ముఖ్యంగా చిన్న నీలల మనోహరమృత్తి మచ్చుటగా
చిత్రితమయినది. ఇతివృత్తం అతి సామాన్యమయినది. ఆయాపాత్రల
పన్ని వేళమలూ, సంభాషణలూ ఎరవు తెచ్చి అతికినట్టు కాకుండా
క్రిమపటజామంలో సహజంగా మొలిచినట్టున్నది. ఈ నాటికలో
ఏపాత్ర కాపాత్రకే విశిష్టత కుదిరి పాత్రావిష్కరణ చక్కగా జరిగింపి.
కిశోరునికి తన ఆక్కాయమీద గలప్రేమ, కాలికాంబకు నడతిబిడ్డమీద
గల ఈర్ష్య మొదలయిన వాటిని రచయిత నేర్పుతో చూపినాడు.
నుకలది బాలిగుండె; దీనజనుల యెడకు చూసి ఆమె మనస్సు
అనుక్షణమూ పరితప్తమవుతూ వుంటుంది. ఆమె మనస్సు ఎంత కుసుమ
జోమలమో ఆమె నిశ్చయమూ అంత వజ్రకఠినమే, విచిత్రప్రకృతి.
దీనజనులను గూర్చిన వేదనాగ్నిలో శరితప్తమై పరిత్రత, అంతఃకుద్ధి
గడించుకొన్న హృదయం అనడంచేతనేమో నుకల యాదృచ్ఛికంగా
తన తమ్ముడు కిశోరునతో, ‘డాక్టరునై వేరీ డాక్టరునై’ అని ఏనాడో

అడిగిన మాట అక్షరాలా తన తమ్మునికట్టినే గానప్రకాయించి.
 తుదకు 'బేబీడాక్టర్' రయి తన తమ్ముణ్ణి మతిమంతుని చేసి వాల్సిల్య
 ముతోపాటు తన సవతితల్లి మన్నన కూడా చూరగొన్న 'కగుజా
 మయి' అయింది ఆమె. ఈ నాటిక పరిమితిలో చిన్నదయినా
 ఈ చిన్న వృత్తంలోనే రచయిత వినోదకరము లయిన పాటలు
 కూర్చి, సందర్భోచితముగా హాస్యరస ప్రసంగాలు ఆమర్చి తన
 నేర్పు చూపేవాడు. ప్రదర్శిస్తే యిది ప్రత్యేక జన హృదయాను
 రంజనం చేస్తుంది నా నమ్మకం.

మొదటి ప్రయత్నమే ఇంత చక్కగా ఉంది. ముంగు ముందీ రచ
 యిత తెలుగుభాషకు వన్నె తెచ్చే గొప్ప నాటికలు వ్రాస్తూ ఉన్నాడనడా
 నికి సందేహం లేదు. ఇంకా చక్కని కృతులు వెలయించి
 'కరుణాశ్రీ' ఆంధ్ర భాషకు అనర్హనేవ చేసి చిరకీర్తిని సముపా
 ర్జించాలని ఆశిస్తున్నాను.

మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మ
 అధ్యాపకుడు (చారిత్రకశాఖ)
 ఆంధ్ర విశ్వ కళా పరిషత్తు.

సహృదయులతో

మా కరుణామయి చ్చ త్త అమాయకురాలు. ఎప్పుడూ నలుగురిలోకి వచ్చియెరుగదు. మొన్న మొన్ననే స్టాల్ గురిల్లు హైస్కూలు కాలికలతో సావాసం సంపాదించుకుంది. మిస్. ఐకాంవ్ మెప్పు పొందింది. ఈ చుధ్య “మల్లంపల్లి” మామయ్యగారి మన్నన అందుకొని మందిపిల్ల అనిపించుకుంది కూడా.

మా కరుణకు పాటలమీదే కాని పద్యాలమీద ఆప్టే యిష్టం లేదు. ఎప్పుడయినా దారి తప్పి, పొరపాటున మీయింటికి వస్తే చల్లగా మెల్లగా రెండు పాటలు పాడించుకొని మంచి మాటలతో మిజ్జగించి పంపండి.

ఈ అమ్మాయిని దిద్దితీర్చడంలో నాకు చేదోడు వాదోడైన శ్రీమతి మిస్. నాగులు - శ్రీ కొండమావార్యులు - శ్రీ సన్నయ్య శాస్త్రి - శ్రీ సోమ శేఖర శర్మ గార్లకు నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు.

క రుణ శ్రీ

ఒకటో దృశ్యం

[సమయం రాత్రి ఎనిమిది గంటలు... గోపాలరావుగారి పేడ.
క్రింది గదిలో ఒకనైపు పడకకుచ్చే రోడ్డో వైపు పుస్తకాల
శీరువా ... నడుంగా నవారుమంచం ... మంచమ్మీద రెండు
దిడ్డమా కాలువా వుంటై... కిక్కిలోగుండా మబ్బుల్లో పరిగెత్తే
చండమామా ముంగిటో కొరబూచిన మిలైశండ్లి కనిపిస్తుంటాయ్.
క్రిఫోర్డ్ వొయ్యోంగా వొత్తిగిలి చురుకుని హిందీపుస్తకం చదువు
శుంటాడు. గుండని ముఖం... తెల్లనైన కళ్ళు... తెల్లనిచోక్కా
నల్లనిలాగూ... పడుపు చదో లేకపోతే పడుకుండో]

క్రిఫోర్డ్

హమారే డేజ్ కా నామ్ భారత్ హై ... హమ్ ఇనే
హిందుస్తాన్ నీ కహతేహై ... (పుస్తకం మూసి లేచి
కూర్చుంటాడు) యెంత చదివినా రాదేం పోతం? పాతం కాక
పోతే అక్కయ్య గూబలు గుంయి మనిపిస్తుందేమా. అక్క
వొచ్చేసరికి యీ ఆయిదుబంటులన్నా అప్పగించారీ. లేకపోతే

కరుణామయి

కిలోర్ వొట్టి మొద్దబ్బాయంటూ చెక్కిరించి వేళాకోళం చేస్తుంది. (లేచి నుంచుని పుస్తకం తెరచి అటూ యిటూ పచారు చేస్తూ) హిందుస్తాన్ కే ఉత్తర్ మేఁ హిమాలయ్ వహాడ హే ... పూర్బ్ మేఁ బంగాల్ కీ ఖాడీ హే ... ఉచ్చిన్ మేఁ అరబ్ కా సహంబర్ హే ... యే దోన్ో దకిన్ మేఁ మిలలే హేఁ (పుస్తకం తూసి గుళిండుకుంటూ) యే దోన్ో...యే దోన్ో...యే...దోన్ో ఏమిటబ్బా! (పుస్తకం చూసి) దకిన్ మేఁ మిలలే హేఁ. యేంచేసేది? రావడం లేదే యెంత కష్టపడ్డా. (తల గోక్కుంటూ కుర్చీలో కూర్చుంటాడు మళ్ళీ లేస్తాడు లోపలికి చూస్తూ) అదుగో కుండేలు పిల్లకు చందమామలు తినిపిస్తూ అక్క కానే వొస్తున్నది. ఇక తేలు కుంటే మన మర్యాద దక్కదు. (చూడుగు పెట్టుకుని మంచమీద నిద్రపోతున్నట్లు పడుకుంటాడు.)

[నుకీల కుండేలు పిల్లకు పప్పులు తినిపిస్తూ వస్తుంది. బక్కపల్పుగా వుంటుంది. కొంచెం కొలముఖం. ప్రేమచిందే పెద్ద పెద్ద కళ్లు, బుగ్గలో ప్రసన్నత ప్రతిబింబిస్తూ వుంది. చెవులకు లోలావలూ చేతులకు గాజులూ. బుట్టచేతుల పట్టుబాకాట్ మీదుగా ఉద్దరు కేటు కండుపాపైట. పైట పిన్ను పక్కగా తుంచుకు ప్రేలాడ వేసుకున్న చాలుబడ. బడచివరి పట్టుపేరీకు సందిట్లోత్తు కుండేలుపిల్ల ముండరి కాళ్లలో పట్టుకుని పరీక్షిస్తున్నది.]

సుకీల

బుజ్జీ...బుజ్జీ... పప్పులు తింటావా ... సిగ్గుపడతావే? మా
నాన్న పుడిచా...తిను...తాసికేగా...తిన్నట్టా ... తినవే...
నీ చెవు లేపి ... అబ్బో! చాలా పొడుగున్నాయే! నీ వొళ్లు
యెంత మెత్తగా వుండే!... నీ మూతేపి!... (మద్దు పెట్టుకుం
టుంది) ఎందుకూ అంత అమాయకంగా చూస్తున్నావ్? మీ
చందమామ దగ్గరికి పోతావా...వొద్దులే వుండు. చందమామనే
యిక్కడికి రమ్మని పిలుస్తాను.

అందాలు చిందేటి చందమామా! ఆమె

కుందాము రావోయి! చందమామా!!

మల్లి పందిరి కింద బుల్లి బుజ్జాయుంది

బుజ్జినాన్నకు లాల బోసి పోదువు గాని

చల్లంగ రావోయి! చందమామా!! మెల్ల

మెల్లంగ రావోయి! చందమామా!!

అంత తొందరగా పోతావేం ... ఆకలేస్తున్నదా అయితే...

వెండి గిన్నెలోన వేడి బువ్వెట్టుకొని

బంగారు గిన్నెలో పాయసం బోసికొని

కరుణామయి

తిందాము' రావోయి! చందమామా! నవ్వు
కుందాము రావోయి! చందమామా!!

పిలుస్తుంటే వినిపించుకోకుండా వెళ్లిపోతున్నావ్ కదూ ...
సకలే పో ...

చక్కన్ని చుక్కల్తో సయ్యాట లాడుతూ
మబ్బు గుర్రాలెక్కి దబ్బున్న పోయ్యేవు
మాటవిని పోవోయి! చందమామా! ఒక్క
మాటు దిగి రావోయి! చందమామా!!

(కోకోరు మధ్య మధ్య తలెత్తి చూస్తుంటాడు) రావూ...రావూ
...ఏదో పాపం వస్తావుగదా అని పిల్చావు. పోసలే ... నవ్వు
రాకపోతే మాకేం లోటా...మా బునీ మా తమ్మడు కోకోరూ
లేరూ అనుకోటానికి. కోకోర్ ! కోకోర్ ! యేడీ? యెక్కడికో
వెళ్లివట్టున్నాడే ... (అటూ ఇటూ చూస్తుంది) ఓహో! యీ
మంచం మీద శయనించి వున్నారేం! పాపం...వంచి నిద్రలో
వున్నట్టుండే ... పాతాలు రాకపోతే బాలుడికి నిద్రమొగాలు
పడడం సామూలేగా...(దగ్గరికి పోయి మెల్లగా ముసుగు తీసి
చూస్తుంది) నిజంగా నిద్ర ... లేకపోతే ఆరెప్పలు అట్లా

కరుణామయి

యెందుకు మూనుకుంటాయ్? పెదిమలు కూడా కదలడం లేదు.
సరే సందేహం దేనికీ? (కుండలు పిల్లతో) బుజీ! బుజీ! నువ్వు
మెలగా యీముసుగులోకి పోయి కిశోరు జొంగో దొరో
చూచి రావే! (కుండలు పిల్లను ముసుగు లోపలికి పంపిస్తుంది.
కిశోరు వులిక్కిపడి లేస్తాడు.)

కిశోర్

(కళ్లు నలుపుకుంటూ) దొంగ! దొంగ! పట్టుకోండి! పట్టుకోండి!

సుశీల

దొంగ చిక్కాడు. యిక కళ్లు తెరు (చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుంది)

కిశోర్

(కళ్లు తెరచి) యిదేమిటక్కా! నన్నే పట్టుకున్నావ్!

సుశీల

దొంగనేగా పట్టుకోవలసింది?

కిశోర్

నేనేం దొంగతనం చేశానమ్మా?

సుశీల

దొంగనిదలు పొయ్యేవార్లు దొంగలుగాక దొరలా మరి?

కరుణామయి

క్రిశ్చోర్

నిజమైన నిజమే అక్కా! బరే గమ్మత్తయిన కలాచ్చిందికూడా!
చెప్పనా అక్కా! చెప్పనా!!

సుశీల

కలాచ్చిందో లేదో అమాట అట్లావుంచి ముందు ప్రాద్దన
చెప్పించుకున్న హిందీపాఠం వచ్చిందో లేదో చెప్ప.

క్రిశ్చోర్

మరే...మరే ... మనిద్దరమే పెద్ద కొండమీదికి ఎక్కుతున్నా
ముట...ఎంత పెద్ద కొండనుకున్నావ్.....

సుశీల

కల సంగతి కట్టిపెట్టి పాఠంమాట ముందు చెప్ప.

క్రిశ్చోర్

చాగా వారేదక్కా! అయినా వచ్చిందిలే—

సుశీల

అంటే దానికర్థం?

క్రిశ్చోర్

అంటే యేమన్నమాటంటే అక్కడక్కడా వచ్చిందన్నమాట.

సుశీల

అదే మన విద్యార్థుల్లో వున్న పెద్ద లోపం. కానులో టీచరు పాఠం అడిగే సమయానికి బాగా రాలేదనీ కొద్ది కొద్దిగా వచ్చిందనీ అంతా రాలేదనీ పుస్తకం మరచిపోయి పచ్చాననీ ఇంకా యేవో దొంగ వేషాలు వేస్తాడు. అదంతా వీల్లేదు. వెనుకటి పాఠాల్లో ప్రశ్నలడుగుతున్నాను. సిద్ధంగా ఉన్నావా?

క్రిశోర్

రెడీ పార్! ఈదు కాదు - టీచర్! (ఎదురు గుండా నుంచుం బాదు. సుశీల టేబుల్లో కూర్చుంటుంది.)

సుశీల

(ఫౌంటెన్ చూపిస్తూ) యహ్ క్యా హై?

క్రిశోర్

.....వహ్ కలమ్ హై.....

సుశీల

(పుస్తకం చూపిస్తూ) యహ్ క్యా హై?

క్రిశోర్

వహ్ కితాబ్ హై...వహ్ బు హై...యహ్ మంశమ్ హై...

కరుణామయి

సుశీల

అంతటితో ఆగు! తుమ్ కాన్సో?

క్రిశోర్

మరే...మరే... నేను... ఒక లడకా హూం

సుశీల

అడమిటి? చీ - చీ - తప్పు చెప్తున్నావ్

క్రిశోర్

కాదుకాదు లడకీహూం రై పేనా అక్కా!

సుశీల

(నవ్వుతూ) తప్పు - మై ఏక్ లడకా హూం. అనిచెప్పాలి.

హిమాలయ్ పహాడ్ కహోమై?

క్రిశోర్

హిమాలయ్ పహాడ్... హిందూస్థాన్ కే... దక్కిన్ మేఘై...

సుశీల

ప్రశ్న విన్నావా? క్రిశోర్!...హిమాలయ్ ? ... కహోమై
హిమాలయ్?

క్రిశ్చోర్

అదే... అదే... హిమాలయ్ పహాడ్... హిందుస్తాన్ కే దిక్ఖిన్
మే... సహీన్ హై.

సుశీల

అచ్చా! హో... కహాన్ హై? జగ్గీ కహాన్...

క్రిశ్చోర్

(సందేహిస్తూ) ... పూరబ్... మే...

సుశీల

చీ చీ ... దిక్కులు కూడా లేవు... చు... ..

క్రిశ్చోర్

పూరబ్ మే సహీన్ హై... పచ్చిమ్ మే...

సుశీల

వాట్టి జడభరతుడు (నవ్వుతూ చప్పట్లు కొడుతుంది.)

క్రిశ్చోర్

హిందర పడతావేమక్కా! (ధైర్యంగా) హిమాలయ్ పహాడ్
హిందుస్తాన్ కే ఉత్తర్ మే హై... రైటేనామక్కా?

కరుణామయి

సుశీల

యెక్కడా పుడకపోతే యేమయిపోతుంది? పాపం! చాలా
కష్టపడ్డావ్! యేవీ బండ్ల పాతం వచ్చింది...

క్రిశ్చోర్

బండ్ల వీక్ సుందర్ లవ్విహే... బండ్ల భానాభాతీహే...
బండ్ల మైదాకామే భీకత్ హే... బండ్ల కున్నపర్
హేకత్ హే...

సుశీల

వటవ్! యిటరా! రావే? మానాన్నకమా...

క్రిశ్చోర్

[చెవులుకప్పుకుంటూ] గేమరాను... అందుకేలే...

సుశీల

[శవ్యతూ] యెందుకూ? ...

క్రిశ్చోర్

గూబలు గుండ్లు మనిపించటానికి... నామలేలుసులే!

సుశీల

చూడూ! నిన్నెందుకొక్కడరానూ? (దగ్గరికితీసుకుంటుంది)

క్రిశోర్

[సిగ్గుపడుతూ] తప్పులు చెప్పానీ...

సుశీల

చెప్పిందితప్పని తెలుసుకుగదా! రా! కూర్చో! మాచిట్టివాన్నవు
కదూనువు! ఎందుకంతభయం? అక్కాయినీ దూచెప్పునాన్నా!
నిన్నెప్పుడయినా కొట్టావా? చూడూ! యిలా పాతాలు
రాకుండా శుభ్రమంచాల మీద నిండాకుసుగు పెట్టుకుని నిద్ర
పోతే కేపుక్లానులో టీచరు నుంచోపెట్టరూ? అప్పుడు అంత
మంది పిల్లల్లో నుంచోడం యెంత అవమానంగావుంటుంది?

క్రిశోర్

ఏళ్ళే! నిజంగా నిద్రకాదక్కా! దొంగనిదే ... నిన్ను కొంచెం
సేపు గమ్యత్తుచేస్తామని అలాపడుకున్నాను. చూడు అక్కా!
తేవడినుంచీ గడగడా వచ్చేటటు చదువునాగా... వాన్న చెప్పా
దులే... పెద్దగాచదివితే పెద్దపెద్ద వుద్యోగాలు వస్తాయిట.

సుశీల

అయితే నువ్వు చదువుకుని యేం వుద్యోగం చేస్తావ్?

క్రిశోర్

నేను చదువుకుని నాన్నలాగా వకీలునవుతా... లేదా జడ్జివవుతా

కరుణామయి

...కాకపోతే కష్టపడి కలెక్టరన్నా ఆవుతా...మరి సువో...
సుశీల

నేనా... నేను... కొమ్మమీది కోకిలనాతాను.

కోకోర్

అదేంటక్కా! నీకు రక్కలాచ్చి యెక్కడికన్నా యెగిరి
పోతావా? మరి నేనెట్లా? ఎగరలేకే...

సుశీల

కోకోర్! అంతా వుక్కోగాను చెప్పి వూళ్ళోనే వాళ్ళయితే మరి
వూరికే వుండేదెవరూ? అందరూ పల్లకియెక్కితే మోసే బోయా
లుండొద్దూ? చదువుకోనినా నా పాఠశాలకోసం పేనా? విద్య విజ్ఞానం
నిదులైతే... రైలిసిందా చూడేవిటయోని అలాగ్నీ ఆనందాన్ని
అర్థంచేసుకొని ఆనుభవించటంకోసం... నేనేమవుతా నో విను...

కోకిలనై , వసంతకోకిలనై , నవయుగ

కోకిలనై కొమ్మమీద కూర్చుంటానూ...

రాళ్లన్నీ పులకింప... మోళ్లన్నీ చిగిరింప

హాయిగ స్వేచ్ఛాగీతులు ఆలపిస్తానూ

కూ... కూ... కూ... కూ...

క్రిశ్చి

నువ్వు కోరికలను... నీమనోనీమనోదీ? నువ్వుకోరికలను...
కూవ్ కూవ... నీమనోనీమనోదీ? కూవ్ కూవ్ మంటాను

కాకినైలే గడ్డలేస్తారు పిల్లలు...

క్రిశ్చి

ఎమయ్యేదీ? తోచింది... తోచింది... వినుతక్కా నేనే...

విల్లినాతా, తెల్లపిల్లినాతా, చిన్ని

పిల్లినా నువ్వేకింద పీటవేస్తా

పెంగుల పీచీ, పాలన్ని త్రాగేసి,

మీదగల మింగేసి, తోకాపిస్తా

మ్యావ్ .. మ్యావ్ ... మ్యావ్

సుశీల

పిల్లినా దొంగ చేతులు చేస్తే తోకా చెవులూ కోసి సముద్రాల
ఆవలికి సాగనంపుతారు. మనం దొంగతనంగా రోడుకోటుం
నేర్చుకోకూడదు. స్వేచ్ఛగా ప్రజలకు నేన చేయడం
నేర్చుకోవాలి...

డాక్టర్ను, నే బేబీ డాక్టర్ను, నే రోడీ
డాక్టర్ను బీదవారి నేవలు చేస్తా
కళ్లకు స్పెట్సు పెట్టి, కాళ్లకు బూటువేసి
స్టెటోస్కోపు చేతబట్టి చకచక నడుస్తా
టక్... టక్... టక్... టక్

బోర్

నువ్వు డాక్టర్నైతే నేను డాక్టర్ నవురా

యాక్టర్నై, సిమాయాక్టర్నై బ్యూటీఫుల్
యాక్టర్నై స్టేడియెక్కి రాగాల్ దంచేస్తా
పద్యాల పూపిస్తా, దర్శనాల చూపిస్తా,
అటూయిటూ గ్రుచ్చలిచ్చి అభినయంచేస్తా
హా... హూ... హా... హూ

(గ్రుచ్చుకోవేసి) ఇరిగో యిది వారడుడినర్ది, (బుడ్డమాలి పెట్టి)
యిది హనువంగుడి మూతి, (పెరిమ కొరికి కాయ ముందుకోసి)
యిది భీముడికోపం... అక్కాయ్! నా అభినయం ఎట్లావుంది.
నేననికొస్తానా శినిమాల్లోకి?

మణిం

అప్పుడేగా వుండి తమ్ముడూ! చూడూ! నీవన్నట్లు మనమంతా
యక్షమే... ఈ ప్రపంచమే ఒక నాటక రంగం ... యీ
రంగంమీద కొందరు నవ్వుతారు... కొందరు యేడుస్తారు ...
యీ నాటకాన్ని నడిపించే స్వాత్రధారుడు యే తెలలోవున్నాడో

[తెలలో బిచ్చగాడూ చిట్టి కలిసి పాట.]

కరుణామయ మీ జగన్నాటకము

కనుగొనుడీ బాబా! ఓబాబా!! కరుణా!

క్రిశ్చో

యెవరోగాని...యెంతబాగాపాడుకున్నారోవిను...

[తెలలో]

అమ్మా! మాదాకవళం తల్లీ!...

లొద్దుటాలనుంచీ బువ్వలేదు అమ్మగారూ...

క్రిశ్చో

పావం! బిచ్చగాళ్లులాగుడక్కా! లోవలికి పిలవనా?

మణిం

మీఅమ్మ కోప్పడు తుందేమో...

కరుణామయి

క్రిశ్నోర్

అమ్మ దొందు కోర్కెవ్వడుతుంది? యెంతవ్వుచేకామనీ?

[తెరలో]

ఓడుపులు మాడిపోతుండే తల్లీ!

పున్నెముంటుద్ది... పట్టెడన్నం పెట్టెడమ్మా!

క్రిశ్నోర్

వోకేయ్ అబ్బీ! రాండి... లోపలికి... రాండి...

[దిచ్చగామా చిట్టి లోపలికివస్తారు చిట్టి ముందు కర్రపట్టుకుని మురలాణినిడిపిస్తున్నది. దిచ్చగాడి నడుమంగిపోయింది... నల్లని వొళ్లు, చిపి చొక్కానానుంచి దీనిత్వంతోంగిచూస్తున్నది... మోకాళ్లపైకి చుట్టుకున్న ముతకపంచ... నయస్సు ధాతకరువు చూసేవుండొచ్చు-చిట్టికిపన్నెండేళ్లుంటాయ్ మెలోపాలపూసలు ...చిక్కుడుగింజలవంటి కిక్కు... నవ్వేచెక్కిళ్లు గడ్డంమీద పచ్చ బొట్టు... పాదాలు అందుకోలేని పాత లంగా ... దరిద్రంగా ఊడివేసుకొన్న మురికిరెపిక... చంకకుజోరె...]

సుకీం

కూర్చోండిరా అబ్బీ! యిప్పుడేవస్తాను.

[లోపలికి పోతుంది. దిచ్చగాళ్లు కూర్చుంటారు.]

క్రిశ్చోర్

నాశయ్! నాశయ్య! యీ పిల్లపరోయ్?

బిచ్చగాడు

నా మనుమరాలే బాబయ్యగారూ!

క్రిశ్చోర్

కోకిల పిల్లలాగా పాడుతుండే! అయితే యే ఫారం నడుపుతున్నదీ?

బిచ్చగాడు

బీదోళ్లమ్మాడు కావాలిగదదోరా! ముందు; తర్వాత నడుగులూ.

[సుశీల పల్లెనిండా లడ్లూ పూలీలూపెట్టుకొని వస్తుంది.]

సుశీల

తివండి! కడుపునిండా తివండి! (బిచ్చగాడి వొళ్లో వేస్తుంది)

చిట్టి

(తింటూ) బరే కమ్మగుండై ... దయగల సామలు ...

బిచ్చగాడు

(సుశీలతో) ఆ అమ్మ బిడ్డవుకమా! యేలోకంలోవుందోరల్లి;

కరుణామయి

పల్లవేత్రో బువ్వ పెట్టిందా అంటే యిట్టిల్లిపాదీ తినేవాళ్లం
(కొన్నితని కొన్ని మూటగట్టుకుంటాడు)

సుకీం

అబ్బీ! యిందాకపాదావే ఆపాట; పల్లిపాడవూ విందా!

దిచ్చగాదు

అంతకంటేగా! సిట్టి! యెత్తుకోవే! (యిద్దరూ కలిసి)

కరుణామయి మీ భగన్నాటకము

కనుగొనుడీ బాబా! ఓబాబా: కరుణా!

పేదల గుండెల మీద ధనాంధుల

ప్రభయి తొండవముగినుడో బాబా: కరుణా!

కొందరి మొగముల వన్నీరూ... మరి

కొందరి మొగముల కన్నీరూ...

కొందరు నవ్వా ... కొందరేడ్వా

మందరమీ నాటకమూ బాబా! కరుణా!

మేడలు మిడ్డెలు నిర్భయమలా? యీ

మేనులు సర్పములా?

నేడిచ్చట మరుగా డెచ్చటనో

[కాళికాంబ గబగబా లోపలినుంచి వస్తుంది. నొక్కిరి జుట్టు, బర్మామాడి, పుడిమీది బ చెదర్చిన పూలు, నీలమండల పైకి కట్టుకున్న గులాబిగుంబ బహుశా నిల్లు - వల్ల గంపర - ఎన్నిమీమీలులో అంచనా, అనూయా మీదా పువ్వు, వయసు ఇరవై ఆయిదు ముప్పై మధ్య.]

కాళికాంబ

అగతాత్రి ఆశమ్మ శివాలని యేమిటి పొటకచ్చేరిలు? వోరే నొక్కతా మీదు? యేమి కొచ్చాతి చూయింట్లోకి?

[బిచ్చగానూ చిట్టి లేనిమంచుని సుకిల పు జారిగాచూస్తారు]

కాళికాంబ

దెలింకొట్టినరాళ్లు లాగా మట్టాడలేం? పాటలు పాటానికి గొంతుంకిగాని మాటలాటానికి లేదేం? యేమి సుకి! యెవరు పిల్వారు వీళ్ళవి?

సుకిల

(మెల్లిగా) శేనే పిల్వను పిన్నీ! యేమన్నా పెడదామని.

కరుణామయి

కిశోర్

పాపం! ఆకలితో “అన్నం అన్నం” అంటూ వాటిల్లో గోల పెడుతుంటే పిల్చామే!

కాళికాంబ

అయితే యేం తగలేకారు వీళ్ళ మొహాన?

సుశీల

యేమీలేదు పిన్నీ! మేం నిన్న తినగా మిగిలినవి కాసిని లడ్డూ పూరిలూ వుంటే పెట్టాను.

కాళికాంబ

జిలేబీ వాల్వా మైసూర్ పాప కూడా చేసే పెబ్బలేకపోయినావ్! తేలుకు పెత్తనమిస్తే తెల్లవార్లు తెగపాడిచింటి. వాళ్ళెవరూ? మనమెవరు?

సుశీల

అందరినూ మనుష్యులమే!

కాళికాంబ

ఏమిటీ తలచిరును? తినమరిగినవోడియి లెక్కికూసిందిట. యేమిందీ? అన్నం పెట్టినాంటికి కన్నం వేసే లక్షణాలు! సాంతసామ్యమేగా!

కిశోర్

వీరు బలే బాగా పాడతాకే అమ్మా! యీ పిల్ల గొంతెత్తితే
అచ్చంగా గ్రామఫోనే.

కాళికాంబ

నువ్వు మాట్లాడకు! తెలివికన్నులూ ఆకలెక్కువా! నుకీ! నీపని
బొత్తిగా పట్ట పగ్గాలు లేకుండా వుండి. నా యింటికి నేనే
పెద్దను పిల్లికే పెట్టరా పంగవామా లని యెవరిచ్చా రీ అధికారం?

సుకీల

యిందులో అధికారాలూ అధిపత్యాలూ యేమాన్మయ్యమ్మా!
యేదో చిచ్చుగాడికి నుప్పెడు పెట్టినందుకు యింత రాద్ధాంతమా!

కాళికాంబ

యేమిటి! నేను రాద్ధాంతాలూ సిద్ధాంతాలూ చేసే గయ్యారీ
గంభీరా! నువ్వు నంగనాచి రంగస్థలవా! మనీ నీ వ్యక్తహాగం
మాడు పూలూ ఆరు కాయలుగావుండి. యింకా యేం పోకావు
వీళ్ల మొహానీ ఆ మాటేమిటి? (చిట్టి మాటను దాస్తుంది.)
మంగజేతి కంకణానికి అద్ద మెందుకూ? వొనే దానీ! యిలా రావే!

[దాని లక్ష్మీ వస్తుంది. చింపిరితల. మురికిగా వుంటుంది. చేతులకు
తెల్లమురుగులు, యిత్తడి కమ్మలు, పాత రవికా గళ్ల చీరా.]

కడుజామయి

లక్ష్మి

యేంద్రదీ! అమ్మగారూ!

కాళికాంబ

దాని పొల్లోమాటేమిటో లియ్యి.

[చుట్టి దీనంగా సుకీతి వైపు చూస్తుంది. లక్ష్మి బలవంతంగా మాట లాగుతుంది. అన్నీ క్రిందపడతై.]

కాళికాంబ

యిదుగో సుకీ! యా యిల్లు నీదా ... నాదా ...

సుకీతి

నీదేనమ్మా నీదే! నాదెందు కళ్ళకుందీ?

కాళికాంబ

అయితే ఈ యింటిమీద అధికారిం నాదా? నే పోతే నీదా?

సుకీతి

అన్ని అధికారాలూ నీవే ...

కాళికాంబ

అలాంటి స్వభావ నా అన్నజ్జ లేమంటా నా యింటలోకి యీ దరిద్ర

మఖాలు నొందుకు అడుగు పెట్టాయ్? చెప్ప! చెప్పవేం?

క్రిస్కోత్

అమ్మ! ఆక్కయేం తప్పు చేసిందే? యింతగండరగోళంచేస్తావ్

కాళికాలబి

యీ నాడేమయింది ... రేపు యింకోటవుతుంది. ఆసలెవరిచ్చాగు ఈజుడికి అధికారి? ఇంకెవరి పెద్దవాళ్ళున్నారనే ఖయియా భక్తి వ్రాడక్కలేదూ? తల్లిలేనిపిల్లను “అట్లాఅన్నది యిట్లాఅన్న”...ని పెళ్ళిలోకం యేడ్చిపోతుందని యెంతో వ్రాసుకున్నా మనీ ఆడి దాట పోడిందిపాటా అంటుంది. నేను వేగలేనమ్మా! యిట్లెంతో యిగో నమ్మాయ్! యిగోజా మొదలు నీవిలాంటి పిచ్చి పిచ్చి చేష్టలు చేశావంటే మళ్ళాద్దక్కను. పోరా! ముష్టి పెనానా! అట్లాచూస్తావేం మిజి గుడ్లు పెట్టుకుని? పో! పో!

చిచ్చగారు

లోకంలో నేవకలూ వున్నారు; రాక్షసులూ వున్నారు. కావే! సిట్టి! పోదాంతా!

[బీదల గుండెలమీద ... పాడుతూ వెళ్లిపోతాడు.]

కాళికాలబి

యేడికావురే పోవోయ్! యిలాంటి వేదాంతాలు చాలావిన్నాయి

కరుణామయి

యేమిది చెధవలకు పెడితే పెళ్లి లేకపోతే క్రాధం! లక్ష్మీ!
యివన్నీ పోగుచేసి చట్టుకెళ్లి సైడ్ కాలువలో పారేయ!
యిక్కడ చమపునీళ్లు చలు. కిలోర్! అన్నానికి చద! యేమమ్మా!
నువ్వు గూడా దయచేయ! యే పాటు తప్పినా సాపాటు
తప్పదుగా! (విసురుగా వెళ్లిపోతుంది.)

[దాసి అన్నీ పోగుచేసుకొని దర్జాగా రెండోవైపుకు వెళ్తుంది.
అక్కా తమ్మమ్మా బిక్క మొగాలతో ఒకర్ని ఒకరు చూచు
కుంటూ వుంటారు.]

కిలోర్

అమ్మ మంచిదికాదు ... గయ్యాలి ...

సుశీల

... ...

కిలోర్

పెద్దపులి ... శూర్పణఖ ... అడ హిట్లర్.

సుశీల

కిలోర్

యెప్పుడూ నిన్ను కోవ్వదుతూనే వుంటుంది.

సుశీల

[హాంగివచ్చే కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటుంది.] కిశోర్ !

కిశోర్

(దగ్గరికివచ్చి) అక్కా! యేడుస్తున్నావా? చూహా!

సుశీల

(కిశోరుని కావలించుకొని) కిశోర్! కిశోర్!

కిశోర్

(గడ్డంపట్టుకుని బ్రతికాబుతూ) అక్కా! అక్కా! పూరుకో!
శాస్త్ర మద్రాసునుంచి వచ్చాక అన్నీ ఛెప్పి అమ్మనుకొట్టిస్తాగా!

సుశీల

వుత్తపిచ్చిశాస్త్రువు! నీకేమీ తెలీదు. నేనీయింట్లో వుంటూ మీ
అమ్మకు యేమియివ్వంలేదు. నన్ను నీచాతినీచంగా నిందిస్తున్నావి.
యెంత వోర్పుకుందామన్నా నాకుమాత్రం అభిమానం లేదా?

కిశోర్

ఏడవ్యా కక్కా! లేపో మాపో శాస్త్రు రానేవస్తాడు ... నే
నున్నాగా నీకేంధయం ... చద అన్నానికీ ... పోదాం

కరుణామయ

సుశీల

వొద్దునాన్నా! వొద్దు. నాకాకలిలేదు.

క్రిశ్చోర్

చీ! అదేమిటి! నవ్వు తినిపోలే నేరూ తిను. రావూ!
రావూ! రాకపోలే పెద్ద వొట్టే ... తమ్మణి కామా! నా
మాట వివరా! తమ్మడి మాట విని అక్కయే పూర్ణో విన్నా
వుంటుందా? పోదాం చు;

[బలవంతంగా వీసుకట్టతాడు.]

[మెల్లిమెల్లిగా తెర.]

రెండో దృశ్యం

[సమయం పగల చుక్కొందుగంటలు. సుకీల చదువుల గది. బల్లమీద పుస్తకాలు చిందరవెందరగా వదిలబడినాయి. ఒక పక్క సుకీల హాథీనియం వాయింమకొంటూ కూర్చుంటుంది. మామం యెంతో చిన్నబోయింది. నిన్నటి పాట జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటూ రీష్యుమిడ్ పలికిస్తుంటుంది]

కరుణామయ మీదగన్నాటకము ... కరుణా

మయమీ ... కరుణా ... కరుణా ...

నేడిచ్చట మరునాడెచ్చటనో ... నేడిచ్చట ...

యెంతకాలిగా పాడవుచున్న... (అవును) వేళ్లుపడటంలేదు
అమ్మ! నిద్రపోతున్నా... (కునిరాగంతో)

కొందరి మొగముల వన్నీరూ మరి

కొందరి మొగముల కన్నీరూ...

(హాథీనియంమీద వారి నిద్రపోతుంది)

కరుణామయి

[కిశోరు ప్రవేశిస్తాడు]

కిశోర్

సోమ ... మంగళ ... బుధ ... మూడురోజులు. రెపు గురు
వారం ... నాన్న నాలుగురోజుల్లో వస్తానన్నాడుకదూ ...
అక్క రాత్రి అన్నంతినలేదు. ఎట్లావరే? ఎన్ని విధాల చెప్పినా
ఎంత బ్రతిమాలినా 'ఉఁహు' అంటుంది. ప్రొద్దుటినుంచి కాఫీ
కూడా తీసుకోలేదు ... నాన్నవచ్చి నన్ను కోపుడతాడేమో!
అక్కా! అక్కా! యిదగో యిక్కడ నిద్రపోతున్నది ...
జాప్తుంటా చూడు ఎట్లాలేగిందో (సూచిస్తాడు) అక్కలేచే సరికి
హోటలుకెళ్లి ఏమన్నా ... (తేబుతవ్రదుకొని) దబ్బువ్వేవ ...

[తెరిలో పాబ]

పండ్లు పండ్లండ్లోయ్

పండ్లు పండ్లండ్లోయ్

రాజా పండ్లండ్లోయ్ తాజా పండ్లండ్లోయ్

నాగవూరు కమలాపండ్లూ పాలకొల్లు బత్తాపండ్లూ॥

సిసలైన సెక్కర్ కేళి అనలైన దేశపాళి.

కేలే లేలే కేలే లేలే వీలే వీలే కేలే లేలే

క్రిశోర్

ఏయ్ ! పండ్ల మనిషీ ! రా ! యిలారా ! లోపలికిరా !

[రహీమ్ ప్రవేశిస్తాడు. ఆకుపచ్చగిళ్ళలుతో అంగరక్షామిథవేస్తు
తోటు; గుండీలేవు. కెచ్చుకోపి. ఎడంబుజంమీద చిల్లికలో
గకరకాల పండ్లు. కుడిచేతులో వెదురుపుల్ల]

రహీమ్

క్యా మనారాజ్ ! హేమ్మి హిస్మంటార్...

క్రిశోర్

బేరం చెప్పవోయ్ ముంను. మామిడిపండ్లెట్లా ?

రహీమ్

[గంప' దింపుకొని] మామ్మి పళ్ళూ ఏక్ డనక్. ఏక్ రూప్యా.
పూచ్చేబేరం ...

క్రిశోర్

అగడనను అర్థరూపాయి కిస్తావా? లేదా?

రహీమ్

తీస్కో డి పంతుల్ ! [ఆరుకాయలు తీసియిస్తాడు]

కరుణామయి

క్రిఫోర్

[ఒల్లమిద పెడుతూ] అంలేగా! ...చారపాటునడకనే...వీయ్
అబ్బీ! రూపండు నాకొద్దు. గట్టిగావున్నాయ్!

మామీ పండుల్ కొనే మొళ్ళే యిది!

క్రిఫోర్

పోవీగాని యివి తీసుకుని వీటికి బదులు చక్ర కేళీ లివ్వ.

రహీమ్

మీకి యెట్టిదా హిషంవుంటే హుట్కీ తీస్కోండి. పర్వానై.
డబ్బా పన్నెండు అబా... [బజను చక్ర కేళీలెస్తాడు]

క్రిఫోర్

[పండు తీసుకొని కర్చీలో కూర్చుని] ఈ నాలుగు అక్కకూ,
ఈ నాలుగు నాకూ, యీ నాలుగు రంగడికీ — పాపం అక్క
అన్నం తినలేనుగా... నావాడలో అక్కకు రెండిస్తా. అప్పుడు
మొత్తం అక్క కెన్నీ? ఒకటి... రెండు... మూడు.....

రహీమ్

నాకీ పంపండి పంతుల్!

క్రిశ్చోర్

తలుపు తీసేవుందిగా...

రహీమ్

హా! డబ్బల్? డబ్బల్స్ యిచ్చింది లేనూ

క్రిశ్చోర్

యేం డబ్బల్? ...డబ్బల్...డబ్బల్...డబ్బల్

రహీమ్

పండ్ల డబ్బల్ పండ్లూ! బడే ఖరాబ్ లడ్కే వుండాను

క్రిశ్చోర్

యేం పళ్లు అవ్వీ! నీ పండ్లు నీ నోట్లో వున్నై. నా పండ్లు
నా నోట్లో వున్నై. చూచూ! [వెక్కిరిస్తాను]

రహీమ్

అరే! అరే! అద్దీ పళ్ళూ కాజేసి నోటిపళ్లు నూపిస్తావ్!

క్రిశ్చోర్

అరిటోయ్ ! అరిటిపండ్లప బదులు మామిడిపండ్లిచ్చాగా !
ఎప్పుడయినా పండ్లమ్మిని మొఖమేనా యిది?

కరుణామయి

రహీమ్

అయితే మామీ పండుక్కి డబ్బుల్ లేవ్! -

కిశోర్

నీ మామిడిపండ్లు నీకేయిస్తానిగా! ఒక్కటయినా తిన్నానా!

రహీమ్

హామ్! హెంతమోషం! పెసాయిస్తావ్రాలేమా [కిశోర్ చేతిలో
పండ్లు లాక్కోబోతాడు]

కిశోర్

(పెద్దగా) చూడు అక్కా!

సుశీ

[వులిక్కిపడి లేచి] ఏమిటి కిశోర్! ఆ మనిషేమరు? యీ
పండ్లెక్కడివి?

రహీమ్

నూడందీ హామామ్ గారూ! పెక్కర్ కేళీల్ తానీ టక్కర్
సేస్తాడో!

సుశీల

తమ్ముడూ! యేమిటిగోల? యెంతివ్వాలి ఆ మనిషికి?

కరుణామయి

రహీమ్

తన్నెందు ఆచారో

సుశీల

యివిగో! తీసుకో [దాయరు సారుగులోనుంచి తీసియిస్తుంది]

రహీమ్

బడీ ఘరాన్ లడిక్ వుడి, సలామ్! [వెళ్తాడు]

సుశీల

చూడు! తమ్మదూ! పాపం అలా కష్టపడి అమ్మకొని పాట్ల
పోసుకుండేవాళ్ళని మోసంచెయ్యడం తప్పుగాదా?

కిలో-

మరేం చేసేది? నాదిగ్గిర డబ్బులేవు... పండ్లు కానాలి! శువ్ర
అన్నం తినకపోతివి.

సుశీల

యిప్పుడు నాకోసమేనా యివి కొన్నది? పిచ్చివాన్నా!

కిలోర్

తను అక్కా! నేను నొలిచిపెడతగా [చిత్ర కేళీవోచి అక్క
నోటికి అందిస్తుంటాడు]

سابقہ

అదేమిటి రామన్నా? గోరూపంపేట పట్టణం

2. 2024

నానున్న వస్తువుకొని దూరమునకు పంపిస్తే అది
శీత్యము. యేదో ప్రసంగ మున్నచో అది - శీత్యము.
నాయ్యాదు నేమిటయో తెలియదు.

మర్రి

స్వతికి తీసుకొచ్చలేనా?

చిహ్నము

[illegible]

ਸੁਖੀਤ

యెవరికన్నా పెద్ద వాని చూసిరి? సోపయ్యవా?

రామస్,

పెద్దపెద్దోళ్ళు మా మొగాలు మాత్రా రా తల్లీ! (శృంగారం)
పెద్దోళ్ళ యిల్లక తేలికగుతారు. అక్కడకి మాకు ఎలా వచ్చి
మరేదికం దాకలేరుంటే కన్నా ఉడుకూ వచ్చునని తీసు

కడుదామయి

కొచ్చా ... నూసి యింజిళ్ళు నియ్యాలి పది రూపాయ
తొతుందన్నాడు. అయ్యోరిని అనుక్కోదామని వచ్చాను-
క్రిశోర్

[నుకలతో] అమ్మ నడిగితే యివ్వదా? పదేగా...
సుశీల

అమ్మా! వొర్గు వొడ్డు! కోప్పడుతుంది
[క ఖికాంబ ప్రవేశిస్తుంది]

కాకికాంబ

యెవరూ రావన్నా! ఏవో చుమీద వచ్చావే?
రామన్న

అమ్మ గారూ: రంగడిక పురుగుచుట్టుకుంది. మీరు రిచ్చించినట్టు
పది రూపాయలుంటే యివ్వండి. దాకటెరుకిచ్చి మండిప్పించి
కుంటా. తప్పు మగతాలో మిచగాయించుకుందురు.

కాకికాంబ

యిదుగో చూతూ! రావన్నా! అయ్యేదికా? మానదు. ఆకాసా
అయ్యున్న గట్టిగావుంటే యేమంచూ ఆక్కర్నే లేను. లేకపోతే
యెంతఁఖు పెట్టి యెన్ని మందులిప్పించి యేంలాభంలేదు. నుట

వ్యాఘ్రుడికి దణ్ణంపెట్టుకోండి-తిరవతివెంకటేశ్వరుకు ముకుళు
గట్టండి. పోలేరమ్మకు మొక్కొండి-పో పానం! ఆకాలమయింది.
(లోపలికి వెళ్లిపోతుంది)

రామన్న

(కన్నీళ్లతో) సుశీలమ్మ గారు! వెళ్లిస్తాను

సుశీల

వుండు రామన్నా ! నేనుకూడా వస్తున్నాను

క్రిశ్చోర్

యోక్కడికక్కాయ్ ! అన్నం దివకుండా యిప్పుడు ?

సుశీల

మన రామన్న యింటికి

క్రిశ్చోర్

యోగదుకూ ? రంగడిని చూచిరావడానికా?

సుశీల

చూసి వండిప్పించి వస్తాను

రామన్న

లాబంలేదు ప్లీ! వొట్టిమాటలతో వొయిద్దుగుడు పెట్టె తెరవడు

కడు దొంగలు

యశోద

నేను తెరిపించుతానుగా! కద ! వెళ్లుచాం

శ్రీకృష్ణ

నేనూ పస్తానక్కా! చప్పులతోడుక్కో ఏ మరేనన్నో! (అనుకు
తీసి వేసుకుంటాను)

[ముగ్గురూ తొందరగా... ఇల్లిపోతారు. అంతలోనుంచి
లక్ష్మి ప్రవేశిస్తుంది.]

లక్ష్మి

అమ్మగారు అక్కడికి వెళ్తుంటారుగా! (అమ్మాయిలూ
చూచి) యాడ కోరులేక, (వెళ్తున్నాయి) యేలారంటి!

[కాళికాంబ వెళ్తున్నప్పుడు]

కాళికాంబ

యెక్కడికి పోయినట్టువీళు? యింకా ఏ పాతరు రాముడింటికే
వెళ్లుంటారు. పొయ్యేది మొక్కలేపోర్త తొలగి పి నారాయణా
అంటూ వీణిగూడా లాక్కెల్లింగినదా వేళాతను పాళాలెన్ను
సప్పుడుబడిలేఅప్పుడు యెక్కడికి పోతే అక్కడే... అలాగంటే
యింకా యీవూళ్లో మామగారే... అక్కటంటే?

కరుణామయి

కాళికాంబ

చాలా రోజుల్నించి అడుగుతున్నావ్ ! యిదుగో యీపాత
నాకట్ తీసుకోవే (యిస్తూ) వొస్తున్నా రేమోచూడు !

లక్ష్మి

అరుగో బుల్లికాబుగారు !

[కిశోర్ : పరుగెత్తుకుంటూవస్తాడు]

కాళికాంబ

రా ! నాన్నా ! రా ! యీ వేళప్పుడు యెక్కడికి వెళ్లావ్ ?
ఆ రాతునిపిల్ల నిన్నెక్కడికి తీసికెళ్లింది ? అదేదీ ?

లక్ష్మి

అరుగో ! అమ్మగారు కిటికీప్రక్కన నుంచున్నారు.

[నుకీల మెల్లమెల్లగా వస్తుంది చేతులకు గాజుల్లేవు]

కిశోర్

రా ! అక్కా ! రా! సందేహిస్తావ్వెందుకూ ?

కాళికాంబ

యేమమ్మా ! నుకీలా మహారాణి ! అయినాయా పెత్తనాలు ?

కరుణామయి

యిప్పటికయినా యిల్లు కనిపించిందా... పాద్యేవానివి పోక
వాణ్ణి కూడా తీసుకెళ్ళావెందుకూ? తా చెడ్డకోతి వనమంతా
చెరిచిందిట...

కిశోర్

అమ్మా! అక్కను నువ్వేమీ అనకే-అక్క చాలమరిచిదే...

కాలికాంబ

(నుకీలను గదమాయున్నా) చెప్పవేం నీ వెక్కడికి పోయినావో?

నుకీల

పాలేరు రాకున్న యింటికి వెళ్లివచ్చాం, తమ్ముడూ నేనూ -

కాలికాంబ

ఎందుకూ... ఏం వెలగ బెట్టటానికి?

కిశోర్

రంగడులేడూ... మన రంగడు - వాడికి జబ్బు చేసిందిగా -
డాక్టరు డబ్బివ్వండి - మందివ్వనన్నావో ... అంటేనూ...
అంటేనూ... అక్క...

[నుకీల కిశోరుని దగ్గరకు తీసుకుని నోరుమూస్తుంది]

కాలికాంబ

(కిశోరును తనదిగ్గరికి లాక్కుని) యిదిగో నుకీ... యీ గోహ

కరుణామయి

మొదలు మో అబ్బాయిని ముట్టుకున్నావా మర్యాదగ్గారు.-

[సుశీల యేడుస్తూ కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటుంది. లక్ష్మి సుశీల చేతులకు గాజులేవని సైగ జేస్తుంది]

కాలికాంబ

అదేమిటే...నీ గాజులేవే...ఎం చేశావే! ఏవే!

సుశీల

(భయపడుతూ) డా...క్ట...రు...కు...ఇ...చ్చా...ను

కాలికాంబ

నాళ్లు తెలిసే మాట్లాడుతున్నావా? కలవరిస్తున్నావా?

లక్ష్మి

అంటే శోపం గాని అడవిల్లన్నాక మాంథంత అదుపు అగ్గే
వుండాలి అమ్మ గారూ...

క్రిశ్నార్

వోసేయ్ లక్ష్మీ! నువ్వు నోరెత్తావా తంతాను, అయితే
అమ్మా! అక్క చేసిన పనిలో తప్పేముందే...

కాలికాంబ

తప్పా...తప్పున్నా...భీజాకింద గాజులు దూసియిస్తారుటే!

కిశోర

మరి రాముడు మనపాలేరామో...మనం కాకపోతే అపదలో
ఆగుకుంటే వాళ్ళెవరున్నారే...పాపం రంగడమ్మ ఒకటే
యేడుస్తుంటే-రంగణ్ణి చూస్తే అక్కగుండెలుకరిగిపోయినై.

కాలికాంబ

కరిగిపోతై మరి కరిగిపోవూ...యినాళ రంగణ్ణిచూచి కరిగి
పోతై - రేపు బళ్ళారోపాయ్దే లింగణ్ణిచూచి కరిగిపోతై...
యింకేం...యివిడ గారి గుండెలు యిట్లా కరిగిపోతుంటే...
మనింట్లో పెండిబంగారాలు తరిగిపోతుంటాయ్...

సుశీల

(కొంచెం ధైర్యంగా) యినగటు మా అమ్మవి ... వీటిని
నా యిష్టం వచ్చినట్లు వాడుకోను నాకు అధికారంవుంది.

కాలికాంబ

అంతటితో గుతాన్ని కట్టేయ్యి...యిదోచ్చిన పిల్లవి...
సిగ్గా శరమా...యిపాటప్పడు పెత్తనాలకు పోతావా...
యెక్కడ బట్టి నా యేమని చెప్పుకుంటున్నారో తెలుసా...
నన్ను చెప్పకోరేం...నన్ను చెప్పకోరమంటా...

లక్ష్మి

నన్నుమాత్రం చెప్పుకుంటున్నారా అమ్మా!తప్పుంటేగా

కరుణామయి

కిశోర్

అదేంటే అమ్మా! అట్లా అరుస్తావు... అక్క యెంత చక్కగా
మాట్లాడుతుంది? నువ్వేమో గ్రుడ్లు త్రొక్కుతూ... శక్తి
లాగా... నీ ముఖం చూస్తే నాకు భయమేస్తోంది. అయినా
అక్కని ఏం చెప్పకుంటున్నారు - ఎక్కడ బట్టిస్తా... ఎంతో
మంచిదనుకుంటున్నారు - ఎంతో మెచ్చుకుంటున్నారు.

కాళికాంబ

దీని మంచితనం మండినట్టేవుంది...

సుశీల

(ధైర్యంగా) ఏమిటి అనవసర ప్రశ్నగాలు?

కాళికాంబ

ఛీ! నోరు మయ్యి [చెంపమీద కొడుకుంది]

సుశీల

అమ్మా... [గ్రుడ్లపెంట నీళ్ళు తిరుగుతై]

[కిశోర్, అక్కా అంటూ ముగ్ధముగా కాగిలించుకుంటాడు]

కాళికాంబ

అయన్ని రానీ—టకటకా తేల్చేస్తాను.

[బలవంతంగా కిశోరుని లాక్కుపోతుంది]

కిశోర్

చూడు అక్కా! పిమ్మట అవంతంగా పైకిలా ముక్కుపోతున్నారు
[అట్టి కలికాంబా కిశోరుని పైకి తీసుకుపోతారు]

సుశీల

(వెక్కి వెక్కి యేడుస్తూ) వెళ్లిపోయినారు... అంతా వెళ్లి
పోయినారు... వొక్కదాన్నే... ఒంటరిగా... వందలిపెట్టి
అంతా పైకి వెళ్లిపోయినారు. నాన్న మదరాసులో వున్నాడు.
చిట్టినాన్న కిశోరు ఏం చేస్తాడు... నామూలకంగా కిశోరు
మూడా... నా కింకా యియింట్లో యేవరున్నారా...
యేమంది... చెప్పకుంటున్నారుట... యేం తప్పు చేశాననో
[తల్లి ఫోటో వైపు చూస్తూ] అమ్మా! అమ్మా! నువ్వు బ్రతి
కుంటే... మా అమ్మవు నువ్వే బ్రతికుంటే... నీకన్న బిడ్డ కి
కష్టాలు రావుగాదా... అమ్మా! అమ్మా! ఎక్కడున్నా
వమ్మా! ఎక్కడికి పోయినావమ్మా! నన్నయీ రాత్రి
లోకంలో తల్లిలేని బిడ్డనుచేసి దేవతల లోకంలోకి వెళ్లి
మృత్యువా... నట్లావుంటేది యియింట్లో... నాన్న
వచ్చినదాకా... ఊహా... నాన్న మాత్రం యేమంటాడు
పోవాలినిందే... ఎక్కడికి... ఎక్కడికో... ఎక్కడికయినా
నురే పోవాలినిందే... తప్పదు...

కరుణామయ

[మెల్లిగా నూట్ కేస్ తీసుకుని గుడ్డలు సద్దుమంటుంది...
అమ్మ ఫోటో అంగలూ పెట్టుకుంటుంది. ఒక కాగితంమీద
ఏ.వో.వో. నాంగు ముక్కలు వ్రాసి బల్లమీద పెడుతుంది]
కిలోర్! కిలోర్! నీఅక్క వెళ్ళిపోతున్నది. పోతున్నది
నాన్నా-బుజ్జీ గులాబీ మాలతీ బాగ్రత్త... నన్ను మరచి
పోతావా నాన్నా...

[యేడుస్తూ వెనక్కు తిరిగి తిరిగి చూస్తూ పోలేక పోలేక
పెట్టెపట్టుకు వెళ్ళిపోతుంది. ముతీల సద్దిసబ్బటూ కాలువా
నవారూ మంచంమీద కుప్పగా పడివుంటాయి. కిలోరు పల్లెం
నిండా పలహారాలు పెట్టుకుని తొందర తొందరగా వస్తాడు]

కిలోర్

(మెల్లిగా) అక్కా! అక్కా! (యింకొంచెం పెద్దగా)
అక్కా! అక్కా! [అటూ యిటూ చూస్తూ మంచందగ్గరకు
వచ్చి] లేలే... ఎంగుకు... ముకున్నావు కాలువాకప్పుకోని...
యివిగో చూడు... ఎన్ని చాచినో... లే అమ్మా! యిద్దరం
కూర్చుని తిందాం... లేవ జేం... అమ్మ నిద్రపోయిందిలే...
లక్ష్మీ దొడ్లో అంటు తోముతూంది... అమ్మను నిద్రపోనిచ్చి
చప్పుడుకాకుండా బీరువాతీసి యివన్నీ తీసుకోచ్చా నీకోసం.
యెందుకు యిలా పండుకున్నావ్... నాకు తెలుసులే, కోప
మొచ్చింది తమ్ముడిమీద. నిన్ను వదిలిపెట్టి పోయి నాననీ-

మరేం చే నేది చెప్ప... పళ్ళు రాక్షసుల్లాగా రక్కలుపుచ్చు
కుని లాక్కెళ్ళారు... మరి నిన్నయెప్పుడు తిన్నావో కాస్త
అన్నం... యివాళంతా ఉపవాసమే వాయె... బల్లమీద పళ్ళు
బల్లమీదనే వున్నాయ్... ఆకలెయ్యడం లేమా... లేవనూ...
[పళ్ళెం బల్లమీదపెట్టి దగ్గరికి వస్తాడు] యేమిటమ్మా
యీనిద్ర... [కాలువతీస్తాడు-దిండ్లూ, గుడ్డలూ] అయ్యో!
అక్కడీ... అక్కడీ... అక్కా! అక్కా! యేదీ... యేదీ...
యొక్కడికి పోయింది... యీబల్ల మీద... ఏదో కాగితం
వుందే... అచ్చంగా అక్క అక్షరాలే... (తీసి చదువుతాడు)
“నాన్న గారికి నమస్కారాలు. నేను వెళ్ళిపోతున్నా. నన్ను
క్షమించండి - అమ్మకు చంపినాలు - కిలోరుకు ముద్దులు-

ఇట్లు మీకుమారి

సుశీల'

అక్కా! అక్కా! [పెద్దగా కేకవేస్తూ పడిపోతాడు]
[కాళికాంబ లక్ష్మీ చెరో ప్రక్కనుంచీ పరుగుతుకొస్తారు]

కాళికాంబ

యిదేమిటే? యిదేమిటే? నాన్నా! నాన్నా! అయ్యో పలక
జేమే... (లేచిపోతూ) సుశీ! సుశీ! యింకేమింది! ఆ

కరుణామయి

రాక్షసి పిల్ల మా బాబు నేదో చేసిపోయింది. మా బంగారు
తండ్రి కేదోమందు పెట్టిపోయింది. యీ పశ్చేం నిండా యీ
పలహారా లెక్కడివే? ఆయ్యా! వాసేయ్! లక్ష్మీ! బండ
లాగాకదల వేమే? దాక్టర్ని పిలచుకురావే పోవే పోవే...
పరుగెత్తవే.

లక్ష్మీ

అమ్మా! తిరుపతి యొక్క టేకుడికి ముడుపు-కట్టుకోండి! పోలే
రమ్మకు మొక్కుకోండి! యీరబద్దడికి...

కాళికాంబ

ఛీ - ముందు - దాక్టరింటికి పరుగెత్తవే -

[లక్ష్మీ హడావుడిగా పరుగేస్తుంది. కాళికాంబ కిశోరును
వొళ్ళోకి తీసుకుంటూవుంటుంది]

[తెర గుంపు]

మూడో దృశ్యం

[సమయం సాయంత్రం ఆరుగంటలు - గోపాలరావుగారి మేడ. మంచం మీద కిలోర్ పడివుంటాడు. గోపాలరావు కాళికాంబా దిగులు ముఖాలతో ఉపచారాలు చేస్తుంటారు. మంచం ప్రక్కన గుండ్రటిబల్ల. దాని మీద మందు సీసాలు గ్లాసు పెట్టివుంటాయి. లక్ష్మీ విసుగుతూ ఉంటుంది.]

కాళికాంబ

(మందు గ్లాసులో పోసి యిస్తూ) నాన్నా: లే - కూర్చో - కిలోర్

(పిచ్చిగా చూస్తూ) అక్క - అక్క - (లేస్తాడు)

కాళికాంబ

వొస్తుంది నాన్నా ! వొస్తుంది...లే! మందు తాగు -

కిలోర్

(గ్లాసులోకి చూస్తూ) అదుగో అక్క - గ్లాసులో వుంది. ఆయ్యో - పోయింది - పోయింది...ఛీ - నాకు కడు - (నెట్టేసి మళ్లీ పడుకుంటాడు)

గోపాలరావు

ఎంత పని జరిగింది...చేతులారా కష్టాలు కొనుక్కొచ్చావు.

కరుణామయి

కాలికాంబ

క్షమించండి. ఇంతలో ఇంత మునుగుతుందని నేనుమాత్రం
కలగన్నానా-ఏదోపెద్దదాన్ని గనుక మాటవరసకు నుకీలను
కాస్త భయపెట్టటమేమిటి-ఆ పిల్ల అట్లా యిల్లువొదిలి వెళ్లి
పోవడమేమిటి...నా బంగారుతండ్రికి యీ అవస్థయేమిటి...
అయ్యో! నా బిడ్డ-ఈ రెండు మూడు గోజుల్లో నే చిక్కి శల్య
మై యెట్లా మంచాని క్కరుచుకు పోయినాడో చూడండి-
అయ్యో! నుకీలమ్మతల్లీ! ఎంత అన్యాయం చేశావమ్మా!

గోపాలరావు

అది అభిమానం గల పిల్ల-మాటపడదు-నీకు తెలియదా?

కాలికాంబ

నేను కొంచెం నోటితోందరదాన్ని. నాస్వభావం మాత్రం
మీకు తెలియదా! ఇంతకూ ఖర్మ-ఖర్మ యిలాగుంది-

లక్ష్మి

అయ్యో గారు! వొయిద్దిగుడు గారు వొస్తున్నాడు...

[భైరవభట్టు వస్తాడు. మెల్లోరుద్రాక్షదండలు. ముఖానకానీ
వెడల్పు కుంకుంబాట్టు. చేతులో తాటాకు పుస్తకం-సంచి.]

గోపాలరావు

రండి కూర్చోండిభట్టుగారూ! లక్ష్మీ! కుర్చీయిటువె న్యవే!

[లక్ష్మి కుర్చీ వేస్తుంది. కాలికాంబ లేచి నుంచుంటుంది]

భైరవభట్టు

(కూర్చుని) యితడేనా మీ చిన్నవాడు -

గోపాలరావు

దయచేసి కొంచెం చూడండి. పైచేష్టు అని అనుమానంగా...

భైరవభట్టు

జై! పాతాళభైరవి! (కిశోర్ ముఖముపై విధూతి మంత్రించి చల్లుతూ) - గోపాలరావు గారూ! యిది నిజంగా నూటికి నూరుపాళ్ళు దయ్యమేనండీ. యీ దయ్యాలల్లో నా నా రకాలూ - నాటు దయ్యాలూ - ప్రైవేటు దయ్యాలూ - విదేశీ దయ్యాలూ - స్వదేశీదయ్యాలూ - ఎరుకలదయ్యాలూ - ఏనాదిదయ్యాలూ - వస్త్రగాలు - మొత్తం అప్రోత్తరశతం. అందులో యిది పక్కాఅంకాడీ దయ్యం. చాలా కష్ట సాధ్యం - గ్రహించారా ?

కిశోర్

అక్కా! రావేం - రావేం - ఎక్కడున్నావ్ - నిన్ను ఏళ్లు మింగేశారా - పొండి పొండి - మా అక్కను తీసుకురండి-

కడుజామయి

బైరవభట్టు

అనుగో చూశారా ఆ ప్రలాపాలు - ఇవన్నీ దాని లక్షణాలే
క్రిశోర్

(నగంలేచి) వారేయ్! గడ్డం పూడుతుంది - వయ్యం యెక
రికిరా వెధవా! దిక్కుమాలిన గండభేరుండ. మొహమా
నువ్వా - హా - మా అక్కను తీసుకురా - హా - హాక హాతే
పిల్లనైనీ గ్రుడ్లు పీకేస్తాను (గడ్డం పట్టుకుని నుంజుతాడు)

గోపాలరావు

తప్పు తప్పు-వొదులు నాన్నా! వొదులు-భట్టు గారుకదూ,

క్రిశోర్

(వెలిగిగా) ఏం భట్టు-కొండుభట్టు-నేతిబొట్టు - చింపిరిజుట్టు-
మ్యూవ్-మ్యూవ్-మ్యూవ్-కోకిలనై

కాలికాంబ

అయ్యో! తండ్రీ! యివన్నీ ఆలంబాడీ లక్షణాలే కామాలే!

బైరవభట్టు

ఆహా! దీన్ని మారణహోమం చేసి మట్టిలో పూడ్చిపెట్టి పని
కోర్కను బలివ్వాలి. జపాలు చెయ్యాలి-బిందెనాదాలు మ్రోగిం
చాలి - ఏతదర్థం ఆర్థమణుగు, ఆవు నెయ్యి, అరవై నిమ్మ
కాయలూ - మా నెడు పనులూ

క్రిశోర్

హోమంచేస్తావుట్రా పీనుగా! చంచేస్తా నోరత్తానాఅంటే

గోపాలరావు

పూరుకోనాన్నా! భట్టుగారూ! ఉదయం ఏడుగంటలకు
దయచెయ్యండి. అన్నీ సిద్ధపరిచి వుంచుతాను.

[భట్టుపోతాడు, కాలికాంబ దగ్గరికివచ్చి కూర్చుంటుంది.]

క్రిశోర్

అక్క వచ్చిందా - అక్క - ఎవీ - ఎవీ -

కాలికాంబ

వొస్తుంది నాన్నా! వొస్తుంది! ఏమండీ! అన్నిచోట్లకూ
టెల్లిగ్రాములు యిచ్చారా! మనుషుల్ని పంపారా వూళ్ళకు-

గోపాలరావు

అందరికీ టెల్లిగ్రాము లిచ్చాను - అన్ని ప్రతికల్లోనూ (పక
టన చేయించాను. యంతవరకూయేమీ జాడా తెలియలేదు.
అరుగో డాక్టరుగారు.....

[డాక్టర వస్తాడు. చేతులతోయిగంచి - మెల్లోపైతస్కో-పు]

గోపాలరావు

రండిసార్! కూర్చోండి! (కుర్చీ చూపిస్తాడు)

కరుణామయి

డాక్టరు

(ధర్మామితర్ పెట్టిచూస్తూ) బంతిలా వుండేకుర్రాడే!

గోపాలరావు

చాలా విచిత్రంగా ఉందండీ యాజబ్బు.

డాక్టరు

హండ్రెడ్ థ్రీ వుంది. (గుండెపరీక్ష చేస్తూ) యస్-యస్-ఇది
హిస్టరీయా సార్! మాంచి ఘాటయిన యింజెక్షన్లు యివ్వాలి.

కాలికాంబ

అమ్మో! సూగులు గుచ్చుతారా మా నాన్నకు!

క్రిజోర్

(పిచ్చిగా) నాకు సూగులు గుచ్చేవాడెవడా-వాడి గొంతులో
గుచ్చుకోమను - మీరంతా మా అక్కను మింగేశారు - నేను
మిమ్మల్ని గుక్కొక్కన మింగేస్తాను - కూ - కూ - కూ

డాక్టరు

(నీటివాసి) గావు గారూ! తెప్పించి వుంచండి. నేను మళ్ళీ
రాత్రికి వస్తాను (వెళ్ళిపోతాడు)

క్రిజోర్

చందమామా - చందమామా - అక్కాయ్! పాతంవప్పగిం
చేడి - చెవులు మెలేస్తావమ్మా - మైదాకా మేం - హిమా

లయ్ పహాడ్ - ఖేల్ రహా హై - ఛీ - హిందీ మన కెందుకూ -
 గూర్ఖరునై - డాక్టరునై - కలెక్టరునై - కండెక్టరునై -
 ఐ - ఐ - ఐ - [కూనిరాగాలు తీస్తుంటాడు]

గోపాలరావు

అరుగో ఆచార్యులుగారు వొస్తున్నారు. పూరుకోనాన్నా!

క్రిశోర్

యే ఆచార్య - భీష్మచార్లా - విలువిడ్డ్య నేర్పుతాడా...
 [రామాచార్యులుగారు వస్తాడు - [చేతిలో మందుపెట్టె -
 పాన్నుక్ర - కిశోరుచెయ్యిపుచ్చుకుని నాడిపరీక్షచేస్తాడు]

రామాచార్యులు

నాలిక తెరువునాయనా కొంచెం... యింకా - యింకా -

క్రిశోర్

(నోరుతెరిచి) చూసుకో - చూసుకో - బాగాచూసుకో -
 నా నోట్లో ఏముంది - నేను మింగేకాననుకున్నావా... వీళ్ళే
 మింగేకారు మాఅక్కని - చూసుకో - చూసుకో -

రామాచార్యులు

“శరీరే జర్జరీభూతే వ్యాధి గ్రస్తీకళేబరే” ఈమాత్ర...

క్రిశోర్

నీమాత్ర ఎవడి క్కావాలి - నోట్లోవేస్తావుగా - వేరుకొరి
 కేస్తాను - నమిలేస్తాను - మింగేస్తాను - మ్యాప్ - మ్యాప్ -

కరుణామయి

కాళికాంబ

అచార్లుగాదూ - అసలు వ్యాధి ఏమిటంటారు అబ్బాయికి ?

రామాచార్యులు

యీ చూపూ యీ చేష్టలు చూస్తే యిది నిజంగా సన్నిపాతమే -
చేతినాడి - కోడివలె - పావురమువలె - తీతువుపిట్టవలె
నడుస్తున్నది. దీనికి సన్నిపాతభైరవితో - వాతరాక్షసం
మిలితంచేసి - వారంకోజాలు దొండాకుపసురుతో ప్రయోగిం
చాలి, పిత్తంలో వాతం కుంభించింది.

క్రిశోర్

కుంభించడమేంటి నీబొండు - సన్నిపాతమూలేదు నీశ్రాద్ధమూ
లేదు - పో - కూ కూ - కుక్కురుకూ...

కాళికాంబ

(క్రిశోరు నోరుమూసి) తప్ప నాన్నా! తప్ప. అలా ఆన
కూడదు - కొంచెం నేపు కళ్ళు మూసుకు పడుకో.

క్రిశోర్

అక్క యేదీ? అక్క - ఎప్పుడోస్తుంది.

గోపాలరావు

వస్తుంది నాన్నా! వస్తుంది - పడుకో - కొంచెం నేపు.
[క్రిశోర్ నిద్ర పడిస్తాడు. కుటుంబానుహారన్ చప్పుడు]

గోపాలరావు

యెవరో వచ్చినట్టుండే - లక్ష్మీ ! చూడు
[లక్ష్మీ కిందికి వెళ్ళుతుంది.]

రామాచార్యులు

అమ్మాయి సుశీలమ్మ యేదండీ కనబడలేదు.

గోపాలరావు

అచార్యగారూ ! ఏం చెప్పమంటారు ? ఆ తల్లి మూడురోజు
లయింది ఎక్కడికి పోయిందో జాడ తెలియదు. అప్పటి
నుంచే అబ్బాయి యివిధంగా.....

కాళికాంబ

చిలకా గోరంకిల్లాగా అడుగుంటుండే వా ల్భద్రరూసు.
ఎక్కడికి పోయిందో — విచ్చితల్లి —
[సరోజినీదేవి సుశీలా వస్తారు. సుశీల లేడీ డాక్టరు వేషంలో
వుంటుంది. తలమీద టోపీ. చేతుల్లో పైకిస్కోళూ]

గోపాలరావు

దయ చెయ్యండి...తమ పరిచయం—

సరోజినీదేవి

మాది గుంటూరు-ఆంధ్రరత్న జాతీయ కళాశాల...

గోపాలరావు

ఓహో! బ్రన్నిహుల్ సరోజినీదేవి గారా-నమస్తే! మీకను...

కరుణామయి

సరోజినీదేవి

వీరు ఒక డాక్టరు గారు - వీరి పేరు కరుణామయి. ప్రస్తుతం
మాకళాశాలలోనే వుంటున్నారు. ఈరోజు పత్రికలో
మీ ప్రకటన చూసి చూద్దామని వచ్చాం.

గోపాలరావు

అంతకంటే కావలసిందేముంది, ట్రీట్ చేయించండి.

సరోజినీదేవి

డాక్టర్ ! యీ పేషంట్ ను దయచేసి పరీక్షించండి. ఈ కుర్ర
వాణ్ణి మీరు హృదయ పూర్వకంగా చూడాలి. మీ సోదరుడే
అనుకోండి -

సుశీల

యస్. [వైతస్కోపు తీసి పిన్నిరాలు వైపు చూస్తుంది]

సరోజినీదేవి

చూడండి రావుగారూ! మా డాక్టరు గారి కొక నియమం
ముంది. వారు ట్రీట్ మెంట్ నిచ్చేసమయంలో ఎవ్వరూ
ఉండటానికి వీలేరు. నా మన వేమంటే మనమంతా ఆవతిలికి
వెళ్లిపోవాలి.

రామాచార్యులు

(చేతులు త్రిప్పుతూ) మహామహా కొమ్ములుదిరిగిన భిషగత్తు
ఆయుర్వేద వైద్యశిఖామణులమంతా దారితోచక తల్లకిం

కరుణామయి

దొతున్నాం, యిక యీబిడ గారు నయం చేస్తుంది మహా మహా!

కాలికాంబ

ఆ చేసేదేమిటో నా యెగుటనే చెయ్యమనండి. మా అబ్బాయిని వొడిలి నేను పోను. రహస్యం దేనికి... ఇందుట్టో...

గోపాలరావు

చూడూ! వారు ఎంతో దూరమంచి వచ్చారు. నువ్విలా పట్టుబడితే వారు వెళ్లిపోతారు. మనకోసం మనింటికి వచ్చిన వారికి అమర్యాద చెయ్యవచ్చా - ఇప్పుడే నుల్లీవద్దాం - ఆచార్య గారూ! దయ చెయ్యండి. (పిన్సిపాల్ గారూ - రండి.

[అందరూ క్రిందికి వెళ్ళుతారు - సుశీల టక టకా మంచం దగ్గరకు వచ్చి కిలోర్ దగ్గర కూర్చుంటుంది]

కిలోర్

(నిద్రలో) అక్కా - వచ్చావా - ఆకాశంలో నుంచి మబ్బు గుర్రాలు దిగివచ్చావా - రా - కూర్చో -

సుశీల

[గడ్డం పుచ్చకుని కన్నుల్లోకి చూస్తూ] కిలోర్!

కిలోర్

చందమామరావే... జాబిల్లిరావే... (కలువరిస్తాడు)

సుశీల

చూడు-నా వైపు చూడు-ఒక్కమాటు-ఏవీ నీ చేతులు -

కరుణామయి

క్రిశ్నోర్

ఎందుకూ నూగుల్లు పొడవడానికా?

సుశీల -

ఛీ! నూగుల్లేవు నబ్బనాలూ లేవు - భయంలేకులే చూపు

క్రిశ్నోర్

మరేంచేస్తావ్? చెప్ప - చెప్ప - చెప్పవే?

సుశీల

మందిచ్చి నయంచేస్తాను - తెలిసిందా -

క్రిశ్నోర్

చీచీ-మందేమిటి? నాకేమన్నాపిచ్చా? నాకెందుకూ మందు-

సుశీల

మందొద్దూ - మరేంకావాలి?

క్రిశ్నోర్

అక్కకావాలి - అక్క - తెలిసిందా...

సుశీల

అయితే మీఅక్క ఎక్కడికిపోయింది?

క్రిశ్నోర్

ఎక్కడికి పోయిందా (పైకిచూపిస్తూ) అనుగో అక్కడికి పోయింది. పోపో - తీసుకురా పో - చంపేస్తా - పోవేం -

సుశీల

(మెల్లగా లేవనీస్తు) నువ్వు లేచి కూర్చుంటే తీసుకొస్తా-

క్రిశోర్

ఏదీ ఎక్కడుంది - ఏదీ - ఏదీ - ఈ టోపీలో దాచిపెట్టావా-

[సుశీల తలమీద టోపీ లాక్కుని దాంట్లో చెయ్యిపెట్టి వెతుకుతూ] ఏదీ-లేదే- వుత్తదే - వెధవ దొంగ వేషాలూ నువ్వు-

సుశీల

దొంగవేషం కాదు- దొర వేషమేలేవయ్యా!

క్రిశోర్

అయితే మరక్కడుంది మాఅక్క- [అటుయిటు చూస్తాడు]

సుశీల

యిక్కడే వుంది - నీ దగ్గరే వుంది - నీదగ్గరే-

క్రిశోర్

అక్కా! వోఅక్కా - ఏదీ పలకలేదే - ఎక్కడా ?

సుశీల

యింకా - యింకా పెద్దగా పిలవాలి, యింకా -

క్రిశోర్

అక్కా - వో అక్కా - వో సుశీలక్కా! ...

[క్రిందనుంచి కాళికాంబువనుగెత్తుకువస్తుంది, సుశీలపొమ్మని పైగచేస్తుంది, కాళికాంబు కప్పి గా పోతుంది]

కరుణామయి

సుశీల

[చేతులు ముద్దు పెట్టుకుని] కిలోర్! ఇటు చూడు - [కన్నీళ్ళు]

కిలోర్

నువ్వెందుకో ఏడుస్తున్నావ్! అక్క చచ్చిపోయిందా?

సుశీల

లేదు నాన్నా! మీ అక్క బ్రతికే వుంది—

కిలోర్

తీసుకురాపో - హిందీ నేర్చుకోవాలి... తొందరగా -

సుశీల

ఇప్పుడే తీసుకొస్తాను, చూడు. నువ్వు కదలకుండా యిక్కడే కూర్చునివుండాలి. అల్లరి చేస్తే అక్క రాదు - సరేనా -

[ప్రక్క గదిలోకి మెల్లి మెల్లిగా వెళ్లిపోతుంది]

కిలోర్

[చేతులు చాచి] డాక్టర్! డాక్టర్! ఎక్కడికి పోయినావ్ -

రా - రా - చూట్లాడు - నువ్వు మాట్లాడుతుంటే - నీపెది

మలు కగులుతూ వుంటే నాకు ఎంతో ఆనందంగా వుంది.

నువ్వు చాలా మంచి డాక్టరువు-నీ కళ్ళు-నీ చేతులు-మాస్తే

నా కేమిటో జ్ఞాపకం వస్తుంది. డాక్టర్! నువ్వెక్కడికి

పోవద్దు - నా నుంచం మీద కూర్చో దా-దా-కూర్చో

[సుశీల చూమూలు వేపంతో పాడుతూ వస్తుంది]

సుశీల

కోకిలనై - వసంత కోకిలనై -

కూ - కూ - కూ - కూ

[కిశోర్ కన్నార్పకుండా సుశీలకేసి చూస్తుంటాడు]

సుశీల

అందాలు చిందేటి చందమామా! ఆడు

కుందాము రావోయి చందమామా!

కిశోర్

(లేచి) వుండు - వుండు - పాడుబోకు, నాకేదో - నాకేదో
గుర్తిస్తున్నది. ఆగు - ఆగు - ఎవరు నువ్వు - ఈ మాటలూ -
ఈ మాటలూ - ఎప్పుడో - ఎక్కడో - ఎవరో -

సుశీల

(దగ్గరకు తీసుకుని) నాన్నా! నేనెవరో కనుక్కో!

కిశోర్

నువ్వు - నువ్వు - ఎవరు నువ్వు - ఉండు - ఉండు

సుశీ

(బుగ్గ మీద వేళ్ళతోరాస్తూ) కిశోర్! మరచిపాయ్యావా -
మన గులాబీ - మన బుట్టి - మల్లిపందిరి - చూడునాన్నా -

కరుణామయి

క్రిశ్నోర్

(సుశీల చేతులు పట్టుకొని) నీ చేతులకు గాజులుకూడా
వున్నయ్యే-నూ అక్కచేతులకూడా వుండేవి గాజులు -
నూ అక్కచేతులు పెట్టుకొచ్చావా. [పిచ్చిగా చూస్తాడు]

సుశీల

క్రిశ్నోర్! క్రిశ్నోర్! ఈ పాట నీకు నర్తుండా—

కరుణా మయమీ జగన్నాటకము
కనుగొనుడీ బాబూ! ఓబాబూ!

(మెల్లి మెల్లిగా క్రిశ్నోర్ ఆపాటే అందుకుంటాడు)

సుశీల

ఎంతబాగా పాడారు ఆ రోజు బిచ్చగాళ్ళిపాట -

క్రిశ్నోర్

అవును చిన్నపిల్లకూడా వచ్చింది - చిట్టి - చిట్టి -

సుశీల

క్రిశ్నోర్! ఈపాట నీకు జ్ఞాపకం లేనూ -

వెండి గిన్నేలోన వేడి బువ్వెట్టుకొని
బంగారుగిన్నేలో పాయసం బోసుకొని
తిందాము రాశ్రీని చందమామా!

పాడు కుందాము రావోయి చందమామా!
అందాలు చిందేటి చందమామా....

క్రిశోర్

వుండు-వుండు-ఈ పాట మా అక్కపాడేది. నీ గొంతంతా
మా అక్కగొంటే - నీ ముఖమేదీ-ఏవీ నీ కళ్ళు - అక్కా-
అక్కా! నువ్వేనా - నువ్వేనా - (కాగిలింతుకుంటాడు)

సుశీల

నేనే! నాన్నా! నేనే - వొచ్చాను - (ముద్దులు)

క్రిశోర్

(పెద్దగా) అక్క వొచ్చింది-మా అక్క వొచ్చింది-అమ్మా!
అక్కవొచ్చింది. నాన్నా! అక్కవొచ్చింది.

[అందరూ పైకి పరుగుత్తుకు వస్తారు]

గోపాలరావు

(సుశీలనుచూచి) ఎవరు నాతల్లి సుశీల - నువ్వే- నువ్వే!

సుశీల

నాన్నా! నాన్నా! (కాగిలింతుకుంటుంది)

సరోజినీదేవి

చూడండి కాళికాంబగారూ! ఎందుకింకా సందేహం-
సుశీల మీ బిడ్డ-అమ్మా! సుశీ! అమ్మ దగ్గరికి పో.

కరుణామయి

• సుశీల

అమ్మా! అమ్మా! నన్ను తుమించవూ .

కాళిదాసు

(సుశీలను బుజ్జగిస్తూ) చచ్చిపోయిందే నేను, ఉన్నదేమీ
అమ్మనకో - దా! తల్లీ! దా! తమ్ముణ్ణి రక్షించుకో!

సుశీల

నిజంగా నువ్వు మా అమ్మవే! నేను: డగా మా చిట్టి నాన్న
కేంధయం - ఎంత బాధయినా తీసేస్తాను ఈ చేతుల్తో -

[కిశోర్ బుగ్గలు దువ్వుతుంది]

కిశోర్

ఎక్కడికి పోయినావక్కా నన్ను వదిలి! - బలే కలాచ్చింది,
ఎంత మంచి కలనుకున్నావ్ - డాక్టర్ లొచ్చారు - టోపీ
లొచ్చాయి - కళ్ళజోళ్ళొచ్చాయ్ - పిల్లికూన లొచ్చాయ్ -
యింకా - యింకా -

గోపాలరావు

ప్రిన్సిపాల్ గారూ! ఇదంతా నాకు విచిత్రంగా వుంది.
మా నుకె యిక్కడి కలా వచ్చింది? మీ లేడీ డాక్టర్
రక్కడ! నా కళ్లను నేను నమ్మలేకున్నాను.

సరోజినీదేవి

వినండి - ఇంట్లోనుంచి వెళ్ళిపోయిన మీ నుకీలే కరుణా

కరుణామయి

మయి అనే పేరుతో మా కళాశాలలో ప్రవేశించింది.
అక్కడినుంచి లేడీడాక్టర్లై మీ యింటికి వచ్చి కిశోర్‌కు
ట్రీట్ చేసింది. ఇప్పుడు మళ్ళీ మామూలు సుశీలై తమ్ము
డితో ఆడుకుంటుంది. గుడ్ ఈవినింగ్ లేడీడాక్టర్ !

సుశీల

(నవ్వుతూ) గుడ్ ఈవినింగ్ ప్రిన్సిపాల్ !

గోపాలరావు

సరోజినీదేవిగారూ ! మీ మహాపకారం మరవలేను.

కిశోర్

ఇదంతా ఒక నాటకంలాగా వుంది నాకు...

సుశీల

నిజమే అంతా నాటకమే - జీవితమే ఒక చిత్రనాటకం.

[తెరలో బిచ్చగాడూ చిట్టి కలిసి పాట]

కరుణా మయమీ జగన్నాటకము

కనుగొనుడీ బాబూ ! ఓ బాబూ !

...

...

...

...

[తెర ప్రకాంతంగా]

15290